

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XIII/85/16
Rady Miejskiej w Wyśmierzycach
z dnia 28 stycznia 2016 roku.

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016- 2020 został opracowany przez zespół w następującym składzie: Justyna Bomba, Beata Górnicka, Teresa Miros, Wojciech Sępioł, Małgorzata Szymańczak, Bożena Traczyk, Ewa Wrzosek. Prace nad opracowaniem dokumentu trwały od sierpnia do grudnia 2015r.

Wstęp

Kultura jest dobrem ponadczasowym i ponadjednostkowym. Stanowi przestrzeń symboli i wartości, w której jest miejsce dla każdego. Dzięki temu to właśnie kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych. Ten wpływ wiąże się również z właściwym kulturze potencjałem kreatywnym oraz jej zdolnością łączenia się z innymi dziedzinami. Dzięki temu osoby uczestniczące w kulturze mają możliwość wykorzystać swój twórczy potencjał i możliwości. Dlatego też warto uczynić kulturę wartościowym elementem życia mieszkańców i sposobem budowania ich kontaktów z otoczeniem.

Rozdział I **INFORMACJE OGÓLNE**

1. Powiązania ze strategiami krajowymi i regionalnymi

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016- 2020 jest strategicznym dokumentem, który wyznacza kierunki polityki kulturalnej. Jej głównym zadaniem jest podniesienie rangi i roli kultury w rozwoju gminy i życiu mieszkańców. Działania organizacyjne podejmowane w ramach realizacji programu powinny zmierzać do kształtowania aktywności kulturalnej we wszystkich formach i na wszystkich poziomach jej przejawiania się, ze szczególnym akcentem na zachowanie lokalnej tożsamości. Wymaga to zintegrowanego działania samorządu lokalnego, instytucji kultury, placówek oświatowych, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych oraz indywidualnych osób.

W poniższym dokumencie skupiono się przede wszystkim na diagnozie kultury oraz wskazaniu jej nowych celów i priorytetów rozwojowych popartych zadaniami inwestycyjnymi na lata 2016-2020.

Tworząc Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020 wzięto pod uwagę kwestie powiązania programu z innymi dokumentami strategicznymi. Wyróżniono 2 poziomy:

A. Poziom krajowy

B. Poziom regionalny

Poziom krajowy – odnosi się do **Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020**. Spójność z programem dotyczy przede wszystkim:

- zwiększenia partycypacji społecznej w sferze odpowiedzialności za kulturę,
- motywowania społeczności do uczestniczenia w kulturze,
- ochrony dziedzictwa kulturowego,
- rozwoju infrastruktury kulturalnej,
- budowy systemu promocji.

Poziom regionalny odnosi się do **Strategii Rozwoju Kultury**

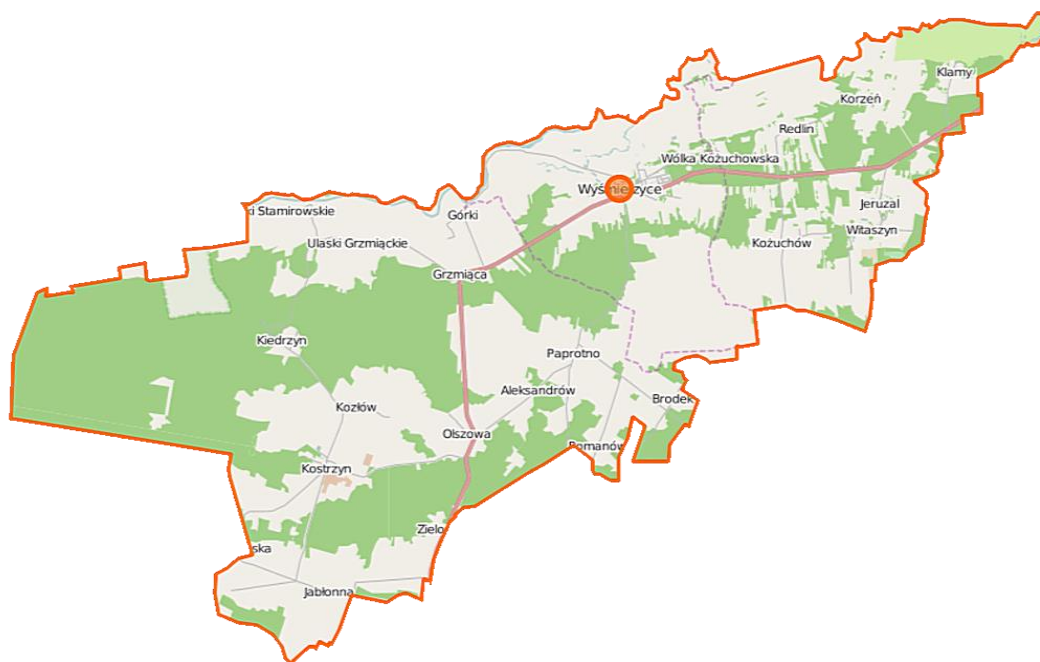
w województwie mazowieckim na lata 2015 – 2020. Spójność z powyższą strategią dotyczy w szczególności:

- promocji kultury.
- ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego oraz historycznego,

- zwiększenie dostępności do kultury dla wszystkich.

2. Charakterystyka Gminy Wyśmierzyce

Gmina Wyśmierzyce jest położona w zachodniej części powiatu białobrzeskiego, w dolinie rzeki Pilicy. Teren, na którym się znajduje ma charakter nizinny odznaczający się urozmaiconym krajobrazem. Przeważają obszary płaskie oraz lekko faliste równiny. Ze względu na walory przyrodnicze, 70% powierzchni gminy zostało zakwalifikowanych do programu Natura 2000.

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12. 2014 gmina Wyśmierzyce zajmuje powierzchnię 106 km², z czego miasto Wyśmierzyce 17 km². Obszar gminy zamieszkuje 2850 osób.

Wybrane dane statystyczne dotyczące gminy Wyśmierzyce

Rok	2010	2012	2013
Ludność	2851	2846	2849
Ludność na 1 km ²	27	27	27
Liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn	94	94	94
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	61,8	60,00	58,8
Liczba uczniów w placówkach oświatowych	351	330	315

Na obszarze gminy funkcjonuje około 130 podmiotów gospodarczych należących do sektora prywatnego. W większości są to podmioty z sektora mikro i małych przedsiębiorstw (handel i usługi).

W skład administracyjny gminy wchodzi 12 sołectw:

- **Grzmiąca**-wieś oddalona od Wyśmierzyc 4 km, położona w środkowej części gminy przy drodze krajowej 48. Liczba ludności 150 osób. W okolicy liczne wąwozy. W skład sołectwa wchodzi również wieś **Górki**, w której istnieje dogodne miejsce do wodowania kajaków na rzece Pilica.
- **Jabłonna**-sołectwo położone w południowej części gminy. Liczba mieszkańców wynosi 190 osób.
- **Korzeń**-wieś oddalona 5 km na wschód od Wyśmierzyc. Liczba ludności 100osób. W skład sołectwa wchodzi wieś **Klamy**.
- **Kostrzyn**-wieś zajmuje obszar o powierzchni 1246 ha. Liczba ludności 300 osób. Oddalona od Wyśmierzyc 8 km. We wsi znajduje się parafia, szkoła podstawowa, sklep oraz remiza OSP.
- **Kozłów**-w skład sołectwa wchodzi również wieś **Kiedrzyń**. Leży w kompleksie leśnym Puszczy Pilickiej.
- **Koźuchów**- wieś w odległości 3 km od Wyśmierzyc. Liczna ludności wynosi 150 osób.
- **Olszowa**-wieś oddalona 6 km od Wyśmierzyc, położona między lasami Puszczy Pilickiej. Liczba mieszkańców 63 osoby.
- **Paprotno**-wieś oddalona 4 km od Wyśmierzyc.
- **Redlin**-w skład sołectwa zaliczana jest również wieś **Wólka**. Obszar ten zamieszkuje wynosi 120 osób.
- **Romanów**-wieś oddalona 5 km od Wyśmierzyc.
- **Ulaski Grzmiąckie**- wieś oddalona 5 km od Wyśmierzyc. Liczba ludności 90 osób.
- **Witaszyn**-wieś oddalona 4 km na wschód od Wyśmierzyc, zamieszkuje w niej 140 osób.

Rozdział II

DIAGNOZA KULTURY

1. Historia i dziedzictwo kulturowe gminy.

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności każdego człowieka. Stanowi dorobek materialny i duchowy naszych przodków i pokoleń współczesnych. Są to wartości przekazywane z pokolenia na pokolenia, które tworzą kulturę. Dziedzictwo kulturowe może mieć różny zakres znaczeniowy. Ten sam element może stanowić wartość dla jednych-być ich dziedzictwem, dla drugich być czymś niezrozumiałym i obcym. Są miejsca ogólnoswiatowe, które są wartością dla wszystkich ludzi niezależnie od kultury, rasy czy religii. Niektóre miejsca, obiekty stanowią o tożsamości makroregionu czy państwa. Obecnie, bardzo ważna staje się idea promowania dziedzictwa kulturowego „małych ojczyzn”. Wiąże się to z procesem integracji lokalnej społeczności dla którego ważne stają się wartości lokalnego dziedzictwa kulturowego. Są to zarówno zabytki materialne, jak cały duchowy dorobek poprzednich pokoleń związanych z tradycją i historią danego miejsca.

- **Błogosławiony ksiądz profesor Franciszek Rosłaniec**

Franciszek Rosłaniec urodził się 19 grudnia w 1889 roku w Wyśmierzycach, jako syn Adama i Marianny z Kawińskich. Szkołę elementarną ukończył w Wyśmierzycach. Dalszą naukę kontynuował w radomskim Męskim Gimnazjum Rządowym. W 1905 roku wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie ukończył studia filozoficzno-teologiczne. Kończąc seminarium miał 22 lata. Ze względu na zdolności i wielką pracowitość został wysłany do Rzymu na dalsze studia, gdzie ukończył teologię na Uniwersytecie Gregoriańskim. Święcenia kapłańskie otrzymał 6 czerwca 1914 roku. Tytuł doktora uzyskał w 1915 roku. Wkrótce rozpoczął trzyletnie studia specjalistyczne w Papieskim Instytucie Biblijnym.

Po powrocie do kraju, ks. Franciszek Rosłaniec habilitował się w 1920 roku z realiów biblijnych na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie później prowadził zajęcia aż do chwili aresztowania. Był dwukrotnie dziekanem Wydziału Teologicznego. Uzyskał tytuł profesora zwyczajnego.

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

Pisemny dorobek księdza profesora liczy 33 pozycje. Był jednym z pionierów teologii biblijnej na terenie Polski. Ks. Rosłaniec chętnie spełniał swoją posługę kapłańską. Był kapelanem sióstr, głosił rekolekcje dla studentek, spowiadał dzieci.

Kiedy Niemcy zajęli Warszawę ks. profesora aresztowano dwukrotnie (4 października i 12 grudnia 1939 r.). Ostatecznie został osadzony na Pawiaku, skąd 2 maja 1940 roku został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen koło Berlina. Stamtąd 14 grudnia 1940 r. został przewieziony do Dachau. Miał numer obozowy 22687. 14 października 1942 roku został wywieziony w celu zgładzenia w kierunku Linzu. Według oficjalnego powiadomienia władz obozowych miał on umrzeć w Dachau 20 listopada 1942 roku.

Według świadectw kapłanów-współwięźniów ksiądz prof. Franciszek Rosłaniec był człowiekiem cichym, skromnym, uprzejmym, głębokiej wiary. W obozie głosił prelekcje biblijne i wielu podtrzymywał na duchu.

13 czerwca 1999 roku papież Jan Paweł II ogłosił błogosławionymi 108 męczenników z czasów II wojny światowej. Wśród nich znalazł się ks. prof. Franciszek Rosłaniec.

12 czerwca 2005 roku w Wyśmierzycach przed kościołem parafialnym p.w. Św. Teresy z Avila został odsłonięty i poświęcony pomnik błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca.

• **Wyśmierzyce**

Pierwsze informacje o miejscowości pochodzą z XII wieku, kiedy książę Trojden I wymienił Wyśmierzyce na inne dobra z benedyktynami plockimi (1338r.). Prawa miejskie zostały przyznane w latach 1338-1367. W tym czasie grodzie mieściła się komora celna, która przynosiła benedyktynom duże profity. W Wyśmierzycach, które leżały przy trakcie drożnym z Nowego Miasta do Warszawy i Płocka, rozwijały się rzemiosło i handel. W roku 1657 miasto zostało zniszczone podczas najazdu wojsk siedmiogrodzkich księcia Jerzego II Rakoczego. W 1669r. wojewoda krakowski Aleksander Michał Lubomirski wezwał szlachtę do Wyśmierzyc na pospolite ruszenie, w którym brał udział Jan Chryzostom Pasek. W czasie powstania kościuszkowskiego w 1794 stacjonowało tu wojsko narodowe. W czasie zaborów Austriacy w roku 1795 zajęli miejscowe dobra na rzecz skarbu państwa oraz przyłączyli Wyśmierzyce do cyrkułu radomskiego. W roku 1815 Wyśmierzyce przyłączono do

województwa sandomierskiego Królestwa Polskiego. W 1869 roku Wyśmierzyce utraciły prawa miejskie a odzyskały je dopiero w 1922.

Zabytkowe miejsca w Wyśmierzycach: kościół p.w. Św. Teresy z Avila, cmentarz kościelny, rynek z przedwojenną zabudową, organistówka, cmentarz oraz kaplica cmentarna z XIX wieku.

- **Kożuchów**

Nazwa wsi pochodzi od nazwiska dziedzica majątku Kożuchowskiego. Na przełomie XVIII i XIX wieku istniał tu dwór. Ostatnim dziedzicem był Aleksander Daszewski, który w 1926 roku majątek rozparcelował. W czasie II wojny światowej Niemcy ponownie utworzyli majątek i odebrali ziemie chłopom z Kożuchowa, Błeszna i Zacharzewa. Do dnia dzisiejszego we wsi istnieją pozostałości dworskich zbudowań.

- **Grzmiąca**

W średniowieczu wieś składała się z dworu i wsi pańszczyźnianej. W roku 1847 było 47 zagród. Istniała tu kopalnia torfu. Właścicielami dóbr Grzmiąca do XVIII wieku byli kolejno: Świdzińcy, Korwin-Krasowcy, Józef Kłosowski. Pod koniec XIX wieku majątek przejął kupiec Wąchocki z Warszawy. Od roku 1900 właścicielem majątku stał się lekarz Jan Tomczyński. W czasie I wojny światowej pałac wraz przyległymi budynkami został spalony przez Rosjan. W roku 1916 do wsi wkroczyły wojska austriackie. W 1919 roku utworzono pierwszą szkołę. Budowę bitej drogi do Wyśmierzyc rozpoczęto w 1925r. W miejscu dawnego dworu znajduje się mogiła żołnierza AK Władysława Grędowskiego.

- **Jabłonna**

W roku 1943 roku otoczono i zabito podczas snu 6 żołnierzy Gwardii Ludowej z oddziału „Wilka”. W 1964 r. wystawiono tablicę pamiątkową.

- **Korzeń**

Pierwsze ślady istnienia osady pochodzą czasów kultury przeworskiej. W czasach piastowskich wieś była majątkiem rycerskim. W XV wieku znajdował się tu kościół, który był siedzibą parafii. W kościele tym znajdował się obraz Matki Bożej Szkaplerznej, który później został przeniesiony do wsi Jasionna. Dramatyczne wydarzenia wiążą się z czasem II wojny światowej. Za śmierć Niemca cała ludność miała być rozstrzelana. Od śmierci uratował mieszkańców zarządca majątku. Po wojnie, we wsi istniała szkoła powszechna.

- **Kostrzyn**

Wieś, której początki sięgają czasów średniowiecznych. Według legendy przed bitwą 1410 roku rycerze króla Władysława Jagiełły polowali w okolicach wsi. W średniowieczu Kostrzyn należał do dóbr dworu Grzmiącej. Istniała tu karczma i młyn wodny. W 1927 Kostrzyn zajmował 485 morgów włościańskich oraz 1200 morgów dworskich. Znacznie wzrosła liczba mieszkańców, były tu 53 domy włościańskie zamieszkałe przez 262 osoby, w tym jedną rodzinę żydowską.

Około roku 1900 Kostrzyn kupił Jan Tomczycki (lekarz) właściciel dóbr Tomczyce. Dziedzic po przystępnych cenach, stopniowo sprzedawał majątek okolicznym chłopom. Anegdota głosi, że dziedzic z wielkim szacunkiem prosił do swojego gabinetu bosych chłopów, ale z gotówką w ręku. Potrafił wyrzucić z gabinetu swego sąsiada, który chciał kupić na kredyt.

W 1917 roku pod chłopskie strzechy zawitała szkoła. Zajęcia odbywały się w domach rodziny Wlazło, Perendyków, Osowskich i Stasiewiczów. Dopiero 40 lat później powstał obecny budynek szkoły podstawowej.

W czerwcu 1924 roku zainicjowano budowę kościoła p.w. Św. Stanisława biskupa i męczennika. Parafia peregrynowana została 12 grudnia 1924 r. przez bp. Mariana Ryxa z wydzielonych wiosek parafii Klwów i Wyśmierzyce. Dalej budowę prowadził ks. T. Zadęcki. W latach 1926-1929 kościół został przebudowany według projektu architekta Kazimierza Prokulskiego staraniem ks. Wacława Koczorowskiego. Jest to obiekt z drzewa sosnowego i jodłowego w stylu podhalańskim. Przy czynnej pomocy ks. W. Koczorowskiego i dziedzica J. Tomczyckiego w 1926 roku powstała Ochotnicza Straż Pożarna.

Z rodzinnych kronik wiadomo, że syn rodziny Dembowskich walczył razem z Dionizym Czachowskim. J. Górnik walczył pod dowództwem Józefa Piłsudskiego. W czasie drugiej wojny światowej wielu mieszkańców znalazło się w obozach koncentracyjnych. Taki los podzielił H. Zwierzchowski, kierownik Powszechnej Szkoły Podstawowej w Kostrzynie. W Koloni Kostrzyn mieszkaly dwie rodziny niemieckie, które przeszły na katolicyzm. Do dziś w Kostrzynie żyją ich potomkowie.

Obecnie w Kostrzynie znajduje się kościół drewniany w stylu podhalańskim, szkoła podstawowa z dobrze wyposażonymi salami lekcyjnymi i salą gimnastyczną oraz Izbą Tradycji. Ponadto jest tu budynek strażnicy OSP i garaż z wozem bojowym. W niedziele palmowe odbywają się konkursy na najpiękniejszą palmę wielkanocną. Palmy, by zostały zakwalifikowane nie mogą być nie mniejsze niż 1 metr.

- **Redlin**

Na polach otaczających wieś można znaleźć pozostałości kurhanów ze szczątkami glinianych naczyń, które podczas orki są wykopywane z ziemi.

- **Paprotno**

Wieś, której początki sięgają XIV wieku, należała wtedy do dóbr biskupa plockiego. Mieszkańcy wsi na przestrzeni wieków czynnie angażowali się w sprawy polskie. Walczyli m.in. w powstaniu styczniowym.

Podczas uroczystości 13 października 2013 r. odsłonięto pomnik ofiar II wojny światowej. Okazały kamień granitowy ma wbudowaną marmurową tablicę zawierającą imiona i nazwiska 12 mieszkańców Paprotna i okolic, którzy zginęli w czasie II wojny światowej.

- **Olszowa**

W XIX wieku wieś była osadą fabryczną. Znajdowała się tu huta szkła, w której pracowało 50 robotników. Piece hutnicze były opalane torfem wydobywanym we wsi Grzmiąca. Osada wokół huty składała się z 8 domów. W tym czasie wieś liczyła 77 mieszkańców.

- **Brodek**

Wieś oddalona 4 km na południowy wschód od Wyśmierzyc. W miejscowości znajduje się zbiorowa mogiła i pomnik ku czci pomordowanych. 29 lipca 1944 r. Niemcy usiłowali w pobliżu wsi otoczyć i zlikwidować oddział partyzancki. Partyzanci nie wiedząc, że Niemcy są tuż za nimi, zatrzymali się na odpoczynek we wsi. Doszło tam do potyczki z Niemcami, w wyniku której partyzanci wycofali się. Niemcy w odwecie za te wydarzenia rozstrzelali wszystkich mężczyzn. Ciała rozstrzelanych pochowano w zbiorowej mogile na skraju lasu, gdyż Niemcy nie pozwolili przewieźć ich na cmentarz. Na pamiątkowej tablicy umieszczonej na pomniku są wypisane nazwiska wszystkich pomordowanych.

- **Pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne**

Trwałym elementem krajobrazu gminy są pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne. Znajdują się w wielu miejscach: w Wyśmierzycach, na wsiach, na skrzyżowaniach dróg, przy leśnych i polnych drogach.

Do najbardziej znanych należą:

- Pomnik błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca w Wyśmierzycach. Został odsłonięty 12 czerwca 2005r. Od tego czasu, corocznie, w czerwcu odbywają się uroczystości ku czci ks. Franciszka Rosłańca.

- Pomnik 650-lecia nadania praw miejskich Wyśmierzycom. Znajduje się w miejscu, gdzie w 1937 roku znajdował Kopiec Kościuszki.
- pomnik we wsi Brodek upamiętniający rozstrzelanie 14 mieszkańców wsi w czasie II wojny światowej.
- Pomnik na rynku w Wyśmierzycach. Powstał w 1964 roku w celu upamiętnienia osób, którzy zostali zamordowani przez hitlerowców w latach 1939-1945.

- **Pomniki przyrody, rezerwaty**

Do najbardziej znanych należą:

- **Rezerwat „Sokół”**

Jest to rezerwat leśny, o powierzchni 111,6 ha. Utworzony w 1995 roku. Obejmuje ochroną zróżnicowane siedliska leśne od *boru świeżego* do *lasu łęgowego*. Można tu zobaczyć kilka wspaniałych dębów, z których najstarsze mają około 300 lat, a największy ma obwód 760 cm na wysokości 30 cm nad ziemią, a wysokość 22 metry. Rezerwat jest także siedliskiem jesionów i sosen. Występuje tu wawrzynek wilczętyko oraz kilka gatunków storczyków. Gniazdują w nim: bocian czarny i trzmielojad.

- **Sosna w Kostrzynie**

We wsi Kostrzyn rośnie piękna stara sosna. Legenda głosi, gdy ktoś w nocy złamie jej gałąź to słyszeć płacz dziecka. Jednak, gdy śmiałek spróbuje ściąć drzewo to zamiast żywicy z drzewa poleje się krew. Ludzie mówią, że dawno, dawno temu żyła dziedziczka Kostrzynia, która ufundowała kapliczkę, a obok niej posadziła sosnę. Drzewo rosło i rosło, a kobieta obok drzewa zakopała 4 relikwie, które miały chronić wieś od głodu, ognia i innych nieszczęść.

2. Instytucje formalne tworzące kulturę

2.1. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach

Początki biblioteki sięgają 1945 roku. Nauczycielka Emilia Fondalińska założyła bibliotekę, której księgozbiór liczył 80 książek. Część książek była jej własnością a częściowo darami mieszkańców Wyśmierzyc. Tak zebrany księgozbiór był początkowo prywatną wypożyczalnią. W roku 1948 bibliotekę przekształcono w bibliotekę miejską, która siedzibę miała w budynku szkolnym.

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

W chwili obecnej Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna mieści się w Wyśmierzycach przy ul. Mickiewicza 75, na pierwszym piętrze w budynku Urzędu Miejskiego. Powierzchnia użytkowa wynosi 90 m². W obiekcie mieści się oddział dla dzieci, wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia ogólna oraz internetowa, pokój socjalny oraz gabinet dyrektora.

W latach 2008-2013 sukcesywnie wymieniono wszystkie regały biblioteczne, biurka, stoły, fotele biurowe oraz okna, co zdecydowanie wpłynęło na poprawę wyglądu i estetyki pomieszczeń. W bibliotece jest użytkowanych 5 komputerów, z czego 3 komputery przeznaczone są dla czytelników. Wszystkie mają dostęp do internetu. Komputery pozyskano w ramach programu Instytutu Książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”, do którego biblioteka zakwalifikowała się w roku 2012. Biblioteka nie posiada filii.

Rok	2012	2013	2014
Liczba osób odwiedzających bibliotekę	2349	2698	2164

Podstawowym celem Biblioteki jest zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców gminy Wyśmierzyce, upowszechnianie wiedzy oraz rozwój kultury. Cele te biblioteka realizuje poprzez:

- Prowadzenie Czytelni ogólnej, której księgozbiór liczy 898 woluminów, udostępnianych na miejscu. Czytelnicy mogą w dowolnej chwili skorzystać ze słowników, encyklopedii, poradników a także z literatury regionalnej dotyczącej gminy oraz powiatu białobrzeskiego.
- Prowadzenie wypożyczalni dla dorosłych. Osoby korzystające z tego oddziału to młodzież od 16 roku życia oraz dorośli. Zainteresowani mają do dyspozycji księgozbiór beletrystyczny w liczbie 4749 woluminów . Od roku 2008 księgozbiór wypożyczalni jest systematycznie odnawiany i uzupełniany o nowości wydawnicze oraz tytuły poszukiwane przez czytelników. W chwili obecnej księgozbiór w wypożyczalni dla dorosłych to pozycje nowe lub kilkuletnie.

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

- Prowadzenie oddziału dla dzieci. Czytelnikami są dzieci i młodzież w wieku od 3 do 15 lat. Młodzi czytelnicy mają do dyspozycji księgozbiór liczący 3185 woluminów. Księgozbiór dziecięcy, wzorem księgozbioru dla dorosłych, jest stale odnawiany i uzupełniany.

Rok	2012	2013	2014
Liczba wypożyczeń (we wszystkich oddziałach)	6202	7124	5487

- Zakup książek. MGBP co roku bierze udział w programie Biblioteki Narodowej „Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek”. Dotacja ta w połączeniu z wkładem własnym, jaki biblioteka musi zapewnić, pozwala na zakup kilkuset nowości rocznie.

Rok	2012	2013	2014
Liczba zakupionych książek	526	558	516

- Prenumerata czasopism. Każdy czytelnik może wypożyczyć do domu czasopisma, które są prenumerowane zgodnie z prośbami. Większość dostępnych czasopism to czasopisma kobiece, hobbystyczne oraz poradniki.
- Czytelnia internetowa. Od roku 2005 MGBP prowadzi czytelnię internetową. Dostępne są trzy stanowiska komputerowe z dostępem do internetu. W roku 2012 wszystkie komputery zostały wymienione, dzięki udziałowi w programie Instytutu książki „Kraszewski. Komputery dla Bibliotek”. Dzięki zakwalifikowaniu, MGBP mogła kupić nowe komputery wraz oprogramowaniem. Z usług czytelnii internetowej mogą bezpłatnie korzystać wszyscy mieszkańcy gminy.
- Katalog elektroniczny. W roku 2013 MGBP rozpoczęła przygotowania do utworzenia katalogu elektronicznego księgozbioru. Kupiono program biblioteczny p.n. „Mateusz”, który posłużył do katalogowania. W ciągu 2 lat opracowano i zamieszczono w katalogu ponad 8500 woluminów.

➤ **Działalność kulturalno-oświatowa:**

• **Lekcje biblioteczne.**

Tematyka lekcji jest ustalana zgodnie z prośbami nauczycieli. Spotkania stanowią najczęściej uzupełnienie lekcji prowadzonych w szkole.

• **Spotkania autorskie.**

MGBP organizuje spotkania ze znanymi osobami. Wyśmierzyce odwiedzili m.in.: Paweł Beręsewicz, Wiesław Drabik, Ewa Chotomska.

• **Wystawy.**

MGBP jest organizatorem wielu wystaw poświęconych wielkim Polakom (m.in.: Jan Paweł II, Julian Tuwim, Jan Brzechwa, Fryderyk Chopin, Janusz Korczak, Oskar Kolberg), „Katyń”, „Wielki człowiek z małego miasta”. Ponadto są organizowane wystawy fotograficzne, rękodzielnicze, plastyczne i ceramiczne.

• **Konkursy.**

MGBP organizuje konkursy plastyczne, fotograficzne, literackie. W ramach konkursów wybierane są najlepsze prace. Zwycięzcom przyznawane są nagrody.

• **Organizowanie warsztatów, zajęć, wyjazdów.**

„Wakacje w Bibliotece”, „Ferie w Bibliotece”, „Walentynki”, „Dzień pluszowego Misia”, „Boże Narodzenie w bibliotece”, „Wielkanoc w bibliotece” to nazwy zajęć, jakie prowadzi MGBP dla dzieci i młodzieży.

W ich ramach odbywają się warsztaty plastyczne, ceramiczne, muzyczne, wyjazdy do kina. Największą popularnością cieszą się niezmiennie od lat wakacyjne zajęcia w bibliotece, które jednorazowo przyciągają 30-45 uczestników.

• **Pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację projektów bibliotecznych.**

MGBP realizuje projekty przede wszystkim dla dzieci i młodzieży. W ramach pozyskanych funduszy przeprowadzono zajęcia malarskie (4 edycje), zajęcia plastyczne, „Wakacje w bibliotece”, wystawę o błogosławionym ks. Franciszku Rosłańcu, wydano foldery, książkę.

• **Współpraca ze stowarzyszeniami oraz placówkami oświatowymi.**

MGBP bierze czynny udział przy realizacji projektów dla:

-organizacji pozarządowych, m.in.: „Razem, budujemy wspólne dobro”.

-placówek oświatowych, m.in.: „Radosne weekendy ze sztuką”, „Uśmiechnij się-miłośnicy tańca, śpiewu i kabaretu”.

-Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach, m.in. uroczystości ku czci błogosławionego ks. Franciszka Rosłańca „Wyśmierzyce-historia i teraźniejszość”, „Wielki człowiek z małego miasta”.

- **Udział w przygotowaniu programów dla gminy Wyśmierzyce.**

MGBP bierze udział w opracowywaniu dokumentów takich jak: „Program rozwoju sportu i rekreacji w Gminie Wyśmierzyce 2015-2018”, „Program rozwoju kultury w Gminie Wyśmierzyce w latach 2016-2020”, „Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Wyśmierzyce w latach 2016-2020” oraz coroczne programy współpracy z organizacjami samorządowymi

2.2 Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach

Publiczne Gimnazjum im. W. Reymonta w Wyśmierzycach i Publiczna Szkoła Podstawowa od 1 września 2015 r. tworzą jedną placówkę oświatowo-wychowawczą pod nazwą **Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach**. Połączenie nastąpiło w wyniku realizacji polityki oświatowej gminy, mającej na celu integrację środowiska szkolnego, korzystającego ze wspólnej bazy lokalowej.

Publiczne Gimnazjum im. W. Reymonta w Wyśmierzycach funkcjonowało od 1 IX 1999 r. Zostało założone w wyniku wdrażanej reformy oświatowej. Budynek gimnazjum był stopniowo rozbudowywany - w roku 2002 - połączony łącznikiem z budynkiem szkoły podstawowej, zaś w roku 2010 - wzbogacony o specjalistyczne pracownie - językową, fizyczną, historyczną i stołówkę.

Gimnazjum w Wyśmierzycach, mimo kilkunastoletniej historii, może się poszczycić wieloma osiągnięciami.

Od 2001 roku wydawana jest gazetka "Gimnaś", którą w całości redagują uczniowie, dokumentując wydarzenia z życia szkoły i środowiska lokalnego.

Z inicjatywy nauczycieli odbywa się w szkole wiele konkursów i imprez kulturalnych, m.in. Konkurs Recytatorski "Jagna, Boryna i my" (związany z twórczością patrona szkoły), Powiatowy Przegląd Kolęd i Pastorałek.

Corocznie, od 2004 roku na początku czerwca szkoła organizuje festyn rodzinny dla środowiska lokalnego, podczas którego uczniowie chętnie prezentują swój dorobek artystyczny. Festyn jest okazją do kształtowania kreatywności młodych ludzi, rozwijania talentów organizatorskich i autoprezentacji.

Od 2009 roku, podczas festynu swoje osiągnięcia prezentuje **Orkiestra Dęta**, prowadzona przez panów Józefa i Stanisława Stańczyków. Szeregi orkiestry, posiadającej przepiękne jednolite stroje, zasilają uczniowie z Publicznej Szkoły Podstawowej w Wyśmierzycach oraz Publicznej Szkoły Podstawowej w Kostrzynie. Młodzi artyści poznają trudną sztukę gry na instrumentach dętych podczas regularnych zajęć popołudniowych. W repertuarze orkiestry można znaleźć zarówno utwory żołnierskie i patriotyczne, prezentowane corocznie zaproszonym gościom podczas Świąta Niepodległości, utwory sakralne wykonywane podczas koncertów bożonarodzeniowych i wielkanocnych, jak też utwory świeckie, w tym marszowe - grane podczas lokalnych uroczystości. Orkiestra uświetnia uroczystości gminne (w Paprotni, Kostrzynie), prezentuje też swój dorobek w powiecie białobrzeskim i powiatach ościennych (Grójec).

Uczniowie gimnazjum od wielu lat przygotowują bogaty program artystyczny, prezentowany na festynach "**Wyśmierzyce - historia i teraźniejszość**", czy festynie poświęconym błogosławionemu ks. prof. Franciszkowi Rosłańcowi.

Najlepsi, posiadający umiejętności wokalne, prezentują swoje talenty w konkursach i przeglądach wokalnych (Białobrzeski Festiwal Piosenki, Festiwal Piosenki "Wygraj Sukces", Festiwal Kolęd i Pastoralek).

Uczniowie posiadający predyspozycje artystyczne promują wizerunek szkoły podczas uroczystości lokalnych i środowiskowych. Szkoła bierze udział w wielu projektach, finansowanych ze środków zewnętrznych, pozwalających wzbogacić bazę materialną.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Wyśmierzycach mieści się w budynku, który powstawał w latach 30-tych XX wieku. Wielokrotnie modernizowany, ostateczny kształt przybrał w roku 2002, kiedy to został połączony z budynkiem Publicznego Gimnazjum. Obecnie uczniowie szkoły podstawowej mogą również korzystać z przestronnej stołówki oraz sali gimnastycznej, a także boiska wielofunkcyjnego. Obecnie do szkoły uczęszcza 134 uczniów, z czego większość uczniów dojeżdża do szkoły z pobliskich miejscowości.

Placówka organizuje wiele zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia. Są to między innymi zajęcia wokalne, taneczne, sportowo - rekreacyjne a także kształcące umiejętności przedmiotowe z języka polskiego

czy matematyki. Najzdolniejsi uczniowie mogą sprawdzić swoje umiejętności w różnorodnych konkursach przedmiotowych (z języka polskiego, historii, języka angielskiego, matematyki, przyrody).

Uzdolnienia artystyczne uczniów szkoła eksponuje podczas licznych imprez szkolnych i środowiskowych. W kalendarz szkolny na stałe wpisały się uroczystości, które cieszą się olbrzymim zainteresowaniem społeczności (Pasowanie Pierwszaków, Jasełka, Dzień Babci i Dziadka, Bal karnawałowy, festyn rodzinny). Uroczystości te organizowane są przy wsparciu rodziców, którzy chętnie oglądają popisy swoich dzieci.

Szkoła może się pochwalić wieloma osiągnięciami uczniów w konkursach recytatorskich (nagrody i wyróżnienia - w konkursach: Warszawska Syrenka, Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, Konkurs Recytatorski "Babcie, Dziadka mieć"). Wokalne talenty uczniów podstawówki są od wielu lat nagradzane w konkurach w Białobrzegach, Radomiu i Kozienicach.

Szkoła ma bogate tradycje sportowe i znaczące osiągnięcia lekkoatletyczne - zarówno indywidualne jak i drużynowe (drużynowe mistrzostwo i wicemistrzostwo powiatu w lekkiej atletyce). Wielu uczniów stale odnosi sukcesy w grach zespołowych - piłce siatkowej i piłce nożnej.

Uczniowie szkoły podstawowej są bardzo aktywni i chętnie biorą udział w różnych akcjach i przedsięwzięciach na rzecz własnego rozwoju, jak też na rzecz środowiska lokalnego. Pod okiem nauczyciela przyrody, Marii Badowskiej, zdobyli wiele cennych nagród i wyróżnień (statuetki, pomoce naukowe) w konkursach ekologicznych "Ratujmy kasztanowce", "Odnawiamy las", organizowanych przez partnerów zewnętrznych. Dbają o otoczenie szkoły (nasadzenia roślin ozdobnych), oraz czystość środowiska lokalnego (wieloletnia współpraca z firmą REBA - udział w zbiórce baterii i tonerów; coroczny udział w akcji "Sprzątanie Świata").

Szkoła zrealizowała wiele projektów edukacyjnych, rozwijających umiejętności uczniów oraz dających możliwości wzbogacenia bazy dydaktycznej ("Kabecjanie dają radę" - projekt dla uczniów i rodziców; "Dziecięca Akademia Umiejętności" - rozwijający umiejętności językowe, kulturalno - społeczne i artystyczne). Obecnie po raz drugi przystąpiono do realizacji projektu "Mistrzowie Kodowania", który jest szansą na rozwój umiejętności kreatywnego myślenia oraz nauki programowania dla najmłodszych w języku Scratch i App Inventor.

Uczniowie pod czujnym okiem polonistki, p. Anny Budzik, rozwijają zdolności aktorskie. Przedstawienia teatralne, które są przygotowywane dla społeczności uczniowskiej, cieszą się dużym zainteresowaniem. "Śniadanie u Grzesia" uczyło uczniów klas I - III zachowania przy stole, kultury spożywania posiłków oraz układania jadłospisu. Temat bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a w ostatnich czasach także bezpieczeństwa w Sieci stał się tematem przewodnim Tygodnia Bezpieczeństwa, który jest kontynuacją i dopełnieniem wcześniejszego cyklu "Szkoła bez Przemocy", a jest realizowany od kwietnia 2015 roku w związku z przystąpieniem do projektu "B&N czyli B jak Bezpieczny i N jak Niechroniony". W ramach realizacji tego projektu szkoła nawiązała współpracę z Komendą Powiatową Policji w Białobrzegach i zainicjowała nową formę aktywności zbiorowej - Happening dla bezpieczeństwa.

2.3 Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie

PSP w Kostrzynie powstała w 1917r. Budynek szkoły powstał w 1962 roku i został wzniesiony przy czynnym udziale mieszkańców Kostrzynia, Kozłowa, Kiedrzyń. Rodzice uczniów wykonywali wiele prac transportowych i murarskich. W latach 1998-2004 dobudowano salę gimnastyczną i kotłownię. W kolejnych latach wykonano elewację oraz założono instalację co.

PSP w Kostrzynie jest placówką z tradycjami. Cyklicznie odbywają się takie uroczystości jak: Choinka, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Rodziny. Uczniowie mają możliwość zaprezentowania swoich talentów i pochwalenia się swoimi osiągnięciami. Przygotowywany jest również poczęstunek dla gości.

Szkoła pozyskuje na swoją działalność zewnętrzne środki finansowe. Dzięki zewnętrznym funduszom uczniowie biorą udział w różnych zajęciach, warsztatach, wyjazdach na basen, do kina, teatru.

Od 2001 roku są pozyskiwane środki finansowe z programu Działaj Lokalnie. Środki te pozwoliły na realizację projektu „Na lepce u babuni” w ramach którego przystosowano jedno z pomieszczeń w szkole z przeznaczeniem na **Izbę Regionalną**. W tej Sali znajdują się eksponaty związane z kulturą ludową regionu, które ocalono od zniszczenia (kołowrotki, kufierki, cepy, kolebki, niecki...). Zakupiono również stroje ludowe, które są obecnie wykorzystywane podczas występów.

W roku 2014 zrealizowano projekt „Każdy może tańczyć”. Młodzież

wzięła udział w zajęciach tanecznych. Opracowano ciekawe układy taneczne, zakupiono nowoczesne stroje. Projekt pozwolił na utworzenie grupy tanecznej, która po zakończeniu programu występowała podczas uroczystości gminnych i powiatowych. W roku 2015 zrealizowano projekt „Rodzina, ach rodzina” w ramach którego zorganizowano dodatkowe zajęcia dla dzieci: plastyczne, teatralne, wokalne, taneczne, zielarskie.

Tradycyjnie już od 10 lat szkoła organizuje „Kusaki”. W „kusy wtorek” wyruszają przebrani uczniowie ze szkoły i odwiedzają wszystkie domy w Kostrzynie i okolicznych wsiach.

Szkoła również organizuje zajęcia dla dorosłych. W latach poprzednich odbywały się warsztaty „Rękodzieła artystycznego i sztuki kulinarnej”, w których brali udział dorośli mieszkańcy Kostrzyna i okolic. Ponadto szkoła udostępnia salę gimnastyczną mieszkańcom na zajęcia sportowe czy szkolenia. W 2014 roku OSP w Kostrzynie przeprowadziła kurs pierwszej pomocy dla osób dorosłych i dla uczniów szkoły. Przy szkole działa kompleks boisk „Orlik”. Obecnie rozpoczęły się już przygotowania obchodów 100-lecia szkoły.

2.4 Publiczne Przedszkole w Wyśmierzycach

Przedszkole Publiczne w Wyśmierzycach mieści w budynku przy ul. Mickiewicza 75. Przedszkole ma własne tradycje, co podkreśla jego odrębność i specyfikę oraz kalendarz imprez i wydarzeń.

Imprezy otwarte: Pasowanie na przedszkolaka, Jasełka- wigilia, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Rodziny, zakończenie przedszkola.

Imprezy zewnętrzne:

Festyn ku czci błogosławionego Franciszka Rosłańca.

Imprezy wewnętrzne: Dzień chłopaka, Dzień Dziecka, Dzień Pluszowego Misia, Mikołajki, Choinka Noworoczna, Dzień Kobiet, Topienie Marzanny, Sprzątanie Świata.

Dzieci biorą udział w konkursach organizowanych przez MGOK w Białobrzegach „Idą Święta”, „Święto Babci”, „Warszawska Syrenka”, których celem jest rozbudzenie zainteresowań teatrem oraz rozwijanie uzdolnień i kreatywnej postawy. Biorą również udział w Powiatowym Przedszkolnym Festiwalu Piosenki, którego organizatorem jest Publiczne Przedszkole Nr.2 w Białobrzegach.

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

Ponadto przedszkolaki uczestniczą w szerokiej ofercie bajek przedstawianych w placówce przez objazdowe teatry: „Zuzia w krainie czarów”, „Calineczka”, „Koziołek Matołek” „Jaś i cyrk liska Urwiska”, „Piotruś Pan ratuje planetę Ziemię”, „Zuzia w zaczarowanej krainie” „Dwie Dorotki”, „Nosił wilk razy kilka”, itp. Dzieci biorą udział w wyjazdach do teatru „Fraszka” w Radomiu na przedstawienia „Kopciuszek”, „Królowa Śniegu”, „Trzy świnki” i inne. Organizowane są wycieczki do kina Helios, do Hula Parku, Krainy Świętego Mikołaja, Kołacinka, Bałtowa. Wybór miejsca jest uzależniony od zainteresowań dzieci i propozycji rodziców.

Publiczne przedszkole współpracuje z Policją, Strażą Pożarną, Miejsko-Gminą Biblioteką Publiczną w Wyśmierzycach. Dzieci uczestniczą w zajęciach, konkursach, spotkaniach organizowanych przez w/w instytucje. Współpracuje również z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Białobrzegach, która przeprowadza warsztaty dla dzieci i rodziców.

Przedszkole bierze udział w programie pt. „Cała Polska czyta dzieciom”, oraz akcjach charytatywnych na rzecz środowiska lokalnego- zbieranie nakrętek na zakup sprzętu dla niepełnosprawnych, udział w akcji „Góra Grosza”.

2.5 Urząd Miejski w Wyśmierzycach

Pracownicy UM od kilku lat są odpowiedzialni za organizację festynów. W latach 2007-2009 organizowano festyn „Najmniejsze miasto, najwięksi wykonawcy” poświęcony muzyce folklorystycznej. W latach 2005-2014 we współpracy z parafią p.w. Św. Teresy z Avila organizowano festyn „Wyśmierzyce-historia i terażniejszość” poświęcony błogosławionemu ks. Franciszkowi Rosłańcowi.

W roku 2015r. zorganizowano we współpracy z wyśmierzycką parafią, placówkami oświatowymi i biblioteką publiczną dwudniowy festyn „Wielki człowiek z małego miasta”. W ramach tego przedsięwzięcia zorganizowano: warsztaty malarskie, fotograficzne, konkursy plastyczne, fotograficzne, wiedzy, wystawy, występy wokalne dzieci i młodzieży. Mieszkańcy gminy bawili się również podczas zabawy tanecznej i występów zaproszonych zespołów muzycznych.

Urząd Miejski w Wyśmierzycach ogłasza również otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych w zakresie kultury. Dzięki pomocy finansowej zrealizowano 3 projekty: „Każdy może tańczyć”, „Rodzina, ach rodzina” oraz

„Uśmiechnij się- miłośnicy tańca, śpiewu i kabaretu” w ramach programu „Działaj lokalnie” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

W latach 2013-2015 przystąpiono do projektu „Razem budujemy wspólne dobro”, realizowane przez Koalicję dla Młodych” Fundusz Lokalny Ziemi Białobrzeskiej mającego na celu pogłębianie współpracy pomiędzy lokalnym samorządem a organizacjami pozarządowymi.

W latach 2012-2014 Urząd Miejski był wydawcą cyklu o Wyśmierzycach „Wyśmierzyce -historia i terażniejszość”, którego autorem jest Tadeusz Rostkowski.

3. Organizacje pozarządowe i grupy nieformalne tworzące kulturę.

- **Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej**

Początki powstania Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej sięgają lat 90-tych XX wieku, kiedy to zrodził się pomysł powołania Towarzystwa Przyjaciół Wyśmierzyc, które zostało zarejestrowane w Sądzie Wojewódzkim w Radomiu 6 maja 1995r. Prezesem został, główny inicjator powstania TPW, Marian Redlicki.

W latach 1995-2003 stowarzyszenie wydawało własną gazetkę "Nasza Gazetka Wyśmierzycka", w której opisywano życie miasta, gminy, jej mieszkańców. TPW wydało również publikacje historyczne, organizowało wystawy, obchody rocznic, przyczyniło się do odsłonięcia pomnika błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca. Stowarzyszenie zawiesiło swoją działalność w 2003 roku. Rok 2007 to czas reaktywacji stowarzyszenia. Zmieniła się nazwa. Powstało Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej, którego prezesem został Waldemar Greliak.

Członkowie stowarzyszenia z racji wykonywania pracy (m.in. nauczyciele) realizują projekty, którym osobowości prawnej udziela TPZW.

2008r.-, *Wyśmierzyce-historia i terażniejszość*”- projekt finansowany z funduszu Województwa Mazowieckiego. W ramach działania zorganizowano festyn we współpracy z Urzędem Miejskim w Wyśmierzycach

2012 r.- „*Wielki z człowiek z małego miasta*”- projekt finansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Urząd Miejski w Wyśmierzycach. Był poświęcony błogosławionemu ks. Franciszkowi Rosłańcowi. Został zrealizowany we współpracy z Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną w Wyśmierzycach.

2014r.- „*Każdy może tańczyć*” - projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano warsztaty taneczne dla dzieci. Projekt był realizowany we współpracy z PSP w Kostrzynie.

2015 r.- „*Rodzina, ach rodzina*”- projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano warsztaty plastyczne, teatralne, wokalne, zielarskie, wydano folder. Projekt był realizowany we współpracy z PSP w Kostrzynie.

2015r.- „*Uśmiechnij się- miłośnicy tańca, śpiewu i kabaretu*” - projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano warsztaty teatralne, kabaretowe, wokально-taneczne. Projekt był realizowany we współpracy z PG w Wyśmierzycach.

- **Parafia p.w. Św. Teresy z Avila**

Od 2003 roku w Wyśmierzycach odbywają się uroczystości ku czci błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca, który był beatyfikowany przez Jana Pawła II w dniu 13 czerwca 1999r. Pierwsze uroczystości odbyły się z inicjatywy proboszcza parafii. Dwa lata później, 12 czerwca 2005 roku został odsłonięty pomnik ks. Franciszka Rosłańca. Od tego czasu obchody odbywają się przy współpracy proboszcza parafii p.w. Św. Teresy z Avila i Burmistrza Wyśmierzyc w drugi weekend czerwca. Składają się z kilku części: mszy świętej, złożenia kwiatów pod pomnikiem, oraz części artystycznej odbywającej się na stadionie miejskim w Wyśmierzycach. W ramach tej ostatniej, mieszkańcy mogli oglądać występy solistów i zespołów muzycznych, kabarety, występy dzieci i młodzieży uczęszczającej do gminnych placówek oświatowych.

- **Ochotnicze Straże Pożarne**

Na terenie gminy Ochotnicze Straże Pożarne zrzeszają około 260 członków w 6 jednostkach w: Wyśmierzycach, Witaszynie, Kostrzynie, Jabłonnej, Paprotnie, Korzeniu oraz Grzmiącej.

Ochotnicza Straż Pożarna w Wyśmierzycach

Została założona 17 maja 1917 roku z powodu licznych pożarów, które powodowały duże straty w mieście. W 1920 roku powstała orkiestra dęta. Dzięki częstym zbiórkom pieniężnym, OSP w Wyśmierzycach zakupiła dobry sprzęt gaśniczy, z którego do czasów współczesnych zachowały się 2 wozy strażackie. W roku 1958 przekazano strażakom sztandar ufundowany przez społeczeństwo. W roku 1967 ukończono budowę remizy strażackiej, którą z czasem rozbudowano.

OSP Wyśmierzyce bierze udział w corocznych powiatowych i wojewódzkich zawodach pożarniczych. Do największych sukcesów wyśmierzyckiej OSP należy zdobycie II miejsca w ocenie wartości historycznej sikawki na VIII Europejskich i XI Krajowych Zawodach Sikawek Konnych w Cichowie w roku 2011 oraz zdobycie III miejsca na tych samych zawodach w kategorii „zdejbowanie pompy z wozów”.

Ochotnicza Straż Pożarna w Kostrzynie.

Powstała w 1926 roku. W latach pięćdziesiątych wybudowano remizę, kilkanaście lat później powstały nowe boksy garażowe. Obecnie obok działalności statutowej, OSP w Kostrzynie prowadzi spotkania dla dzieci i młodzieży, imprezy sportowe i kulturalne oraz organizuje kursy podnoszące wiedzę i umiejętności mieszkańców.

W roku 2014 OSP w Kostrzynie realizowało projekt „Strażacy z Kostrzyna to nie tylko pożary to nowe zadania ” dzięki środkom finansowym pochodzących z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (FIO). W ramach projektu strażacy zaangażowali się w różne działania. Były to: organizacja świetlicy dla dzieci i młodzieży, szkolenie drużyny młodzieżowej, organizacja zawodów wędkarskich, pokaz medyczny dla dzieci z PSP Kostrzyn, organizacja kursu pierwszej pomocy przedmedycznej dla rolników- strażaków.

Ochotnicza Straż Pożarna w Korzeniu.

Powstała w roku 1960. W roku 1974 zakończono budowę remizy. W 2005r. z okazji 45-lecia roku ufundowano pierwszy sztandar. W 2008 r. podjęto decyzję o dobudowie boksu garażowego oraz zmianie więźby dachowej na całej remizie. Rozbudowa zakończyła się w 2010 roku. Do największych sukcesów należą: zajęcie III miejsca w powiatowych zawodach sportowo-pożarniczych w 2012 roku oraz I miejsca w gminnych zawodach sportowo-pożarniczych w 2014r.

Rozdział III ANALIZA SWOT

Głównym celem każdej analizy SWOT jest określenie obecnej i perspektywicznej pozycji przedmiotu analizy oraz prognoza strategii postępowania. W tym przypadku przedmiotem analizy będzie stan obecny, przyszłość i perspektywy rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce.

Zakres rodzajowy czynników mających wpływ na przedmiot analizy SWOT jest bardzo szeroki – z jednej strony są to czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, a z drugiej pozytywne i negatywne. Są one sklasyfikowane w następujący sposób:

- Mocne strony, czyli wewnętrzne czynniki mające (lub mogące mieć) pozytywny wpływ na rozwój kultury w gminie, wyróżniające ją w sposób korzystny w otoczeniu oraz tworzące podstawy dla jej przyszłego rozwoju, podnoszące jej atrakcyjność i konkurencyjność w oczach odbiorców kultury (mieszkańców i gości gminy)
- Słabe strony, czyli wewnętrzne czynniki mające (lub mogące mieć) negatywny wpływ na rozwój kultury w gminie, utrudniające jej rozwój. Braki obniżające pozycję, rozwój i szanse kultury w gminie w oczach odbiorców kultury (mieszkańców i gości gminy)
- Szanse, czyli czynniki w otoczeniu sprzyjające (lub mogące sprzyjać) rozwojowi kultury w gminie, umożliwiające eliminowanie jej słabości oraz uruchamianie nowych kierunków rozwoju kultury.
- Zagrożenia, czyli czynniki w otoczeniu utrudniające (lub mogące utrudniać) rozwój kultury w gminie Wyśmierzyce, stanowiące bariery dla niej.

Uwaga: W analizie uwzględniono także czynniki związane pośrednio z kulturą, nie zawierające jej w sformułowaniu, ale mające związek z jej rozwojem i funkcjonowaniem w gminie.

Zestawienie mocnych i słabych dla gminy Wyśmierzyce

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie w dolinie Pilicy (tereny leśne, rzeka)-obszar objęty programem Natura 2000 • Oznakowane szlaki piesze	<ul style="list-style-type: none"> • Starzejące się społeczeństwo • Migracja młodych , wykształconych ludzi do dużych ośrodków miejskich • Niski stopień zaludnienia

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

<p>i rowerowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atrakcje przyrodnicze: rezerwat Sokół, pomniki przyrody, • Materialne i niematerialne zasoby dziedzictwa kulturowego • Dobra baza sportowa służąca również celom związanym z kulturą (sale gimnastyczne, boiska sportowe, stadion miejski, boiska wielofunkcyjne „Orlik”) • Dobre połączenie komunikacyjne z pozostałymi gminami w powiecie • Stopniowa komputeryzacja gminy ze zwiększającą się dostępnością do internetu • Działalność kulturalna instytucji kultury (biblioteka publiczna) oraz szkół • Duża aktywność dzieci i młodzieży • Działalność MKS Wyśmierzyce • Liczne imprezy kulturalne, patriotyczne, sportowe na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozdrobniona zabudowa • Niski poziom pozyskiwania środków z funduszy zewnętrznych • Brak miejsca pełniącego centrum kultury w gminie • Brak oznakowania atrakcji przyrodniczych i historycznych • Niewystarczający ilość środków finansowych przeznaczonych na kulturę • Spadek zamożności mieszkańców wpływający na zmniejszenie korzystania z płatnych ofert kulturalnych • Niska świadomość i wiedza mieszkańców dotycząca oferty kulturalnej • Znikome uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych • Niewystarczająca promocja oferty kulturalnej gminy
---	--

Zestawienie szans i zagrożeń dla gminy Wyśmierzyce

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych na rozwój infrastruktury i rozszerzenie oferty kulturalnej • Wzrost aktywności społecznej związany ze wzrastającym zainteresowaniem miejscem zamieszkania • Integracja międzypokoleniowa , podejmowanie inicjatyw pn. „Ocalić od zapomnienia” • Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego podczas procesu budowania tożsamości kulturowej mieszkańców. • Wykorzystania walorów przyrodniczo-historycznych gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne zmiany migracyjne-odpływ mieszkańców do dużych miast • Starzenie się społeczności lokalnej. • Bariera ekonomiczna w dostępie do kultury-niskie dochody mieszkańców. • Małe środki publiczne przeznaczone na rozwój kultury • Zmiana modelu korzystania z kultury ze społecznego na „domowy” (internet, telewizja, kino domowe) • Zanikanie tradycji i obrzędowości w życiu społecznym. • Zanikanie więzi sąsiedzkich.

<p>w celu rozwoju kultury, turystyki i agroturystyki.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie korzystnego położenia geograficznego • Wpływ na rozwój postaw społeczno-kulturalnych poprzez promocję zdrowego stylu życia. • Promocja gminy na szczeblu lokalnym, powiatowym, regionalnym. • Reaktywacja Miejskiego Domu Kultury poprzez utworzenie Lokalnego Centrum Kultury. • Rozwój współpracy pomiędzy różnymi środowiskami: samorządem lokalnym, organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury. • Zwiększenie zainteresowania przedsiębiorców w sferze kultury.	
--	--

Propozycje wypływające z przeprowadzonej analizy SWOT.

Zespół ds. przygotowania Programu rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016- 2020 po przeprowadzonej analizie zaproponował rozwiązania w następujących zakresach:

- imprezy kulturalne i artystyczne,
- baza do działalności kulturalnej i artystycznej,
- popularyzacja kultury w środowiskach wiejskich,
- ochrona dziedzictwa kulturowego,
- edukacja kulturalna mieszkańców z uwzględnieniem potrzeb osób starszych,
- promocja kulturalna gminy.

W zakresie **imprez kulturalnych i artystycznych** zaproponowano opracowanie kalendarza uroczystości, imprez oraz wydarzeń kulturalnych na terenie gminy. W każdym miesiącu, mieszkańcy gminy będą mogli wziąć udział w zaplanowanych dla nich przedsięwzięciach. Przy ich realizacji ważne stanie się wyszukiwanie osób tzw. liderów chcących zaangażować się w działalność kulturalną.

W zakresie **bazy do działalności kulturalnej i artystycznej** zaproponowano reaktywację domu kultury w Wyśmierzycach jako Lokalnego Centrum Kultury. Instytucja ta mieściłaby się w budynku przy placu Wolności nr 11. Budynek ten wymaga remontu oraz przystosowania do nowego celu. Powstanie takiego miejsca pozwoliłoby na stworzenie miejsca, w którym będą odbywać się zajęcia, warsztaty, spotkania, wystawy, koncerty. Obiekt taki z bogatą ofertą kulturalną powinien zaciekać i przekonać mieszkańców do korzystania z dobrodziejstw uczestnictwa w życiu kulturalnym.

W zakresie **popularyzowania kultury na obszarach wiejskich** zaproponowano przystosowanie budynków już istniejących na terenie gminy (remizy strażackie) do podjęcia działalności kulturalnej. W tym celu należy przeprowadzić remonty 3 remiz w Kostrzynie, Kożuchowie i Jabłonnej oraz przystosować je do pełnienia funkcji gminnych świetlic. Natomiast remizy w Korzeniu, Paprotnie oraz Wyśmierzycach, ze względu na dobry stan techniczny wymagają jedynie drobnych przystosowań oraz zakupu wyposażenia sprzętu (meble, sprzęt komputerowy, gry itd.)

W zakresie **ochrony dziedzictwa kulturowego** zwrócono uwagę na konieczność podtrzymywanie inicjatyw kultywujących lokalne zwyczaje i tradycje. Za ważne uznano dotarcie do osób starszych, które uczestniczyły w ważnych wydarzeniach dla gminy, spisanie wspomnień oraz wydanie ich w wersji papierowej (książka, album, kącik wspomnień w lokalnej gazecie itp.). Istotnym zagadnieniem jest również upamiętnianie osób lub wydarzeń związanych z gminą takich jak: ks. prof. Franciszek Rosłaniec, czy tragiczne wydarzenia we wsi Brodek w roku 1944 oraz we wsi Paprotno.

W zakresie **edukacji kulturalnej** zaproponowano włączenie mieszkańców gminy w działania o charakterze kulturalnym. Oprócz organizacji imprez dla mieszkańców, którzy stają się w tym przypadku biernymi odbiorcami kultury, ważne stają się takie inicjatywy, które pozwolą mieszkańcom na czynny udział w procesie tworzenia kultury. Takim działaniem może być reaktywowanie kół gospodyń wiejskich. Zwrócono też szczególną uwagę na potrzeby oraz potencjał drzemący w osobach starszych. W związku z tym zaproponowano powstanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku lub Klubu Seniora. Osoby tam zrzeszone mogłyby korzystać z zajęć

przeprowadzanych specjalnie dla nich, jak również osobiście prowadzić warsztaty dla dzieci i młodzieży. Pozwoliłoby to wykorzystać ich zaangażowanie i kreatywność w wychowaniu młodego pokolenia. Instytucja ta mogłaby znaleźć swoją siedzibę w Lokalnym Centrum Kultury.

W zakresie **promocji kulturalnej gminy** zwrócono uwagę, że gmina posiada ciekawą historię, jednakże zasoby historyczne są słabo wykorzystywane na cele promocyjne, turystyczne i kulturalne. W związku z tym proponuje się opracowanie i wydanie materiałów popularyzujących historię i czasy współczesne gminy. Ponadto ważna też staje się promocja miejsc takich jak „Izba Tradycji” w Kostrzynie.

Rozdział IV

WIZJA ROZWOJU KULTURY NA TERENIE GMINY WYŚMIERZYCE

Poprzez wizję rozumie się pożądaną stan do którego należy dążyć. W przypadku niniejszego dokumentu jest to cel, który należy zrealizować w sferze upowszechniania kultury i uczestnictwa w niej lokalnej społeczności.

Wizja

Gmina Wyśmierzyce to gmina:

- **dbająca o lokalne zabytki, tradycje i bogactwo dziedzictwa kulturowego,**
- **z dobrze rozwiniętą infrastrukturą kulturalną,**
- **będąca miejscem współpracy instytucji, organizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów,**
- **w której mieszkańcy znają swoją historię, są dumni z miejsca, w którym żyją,**
- **będąca miejscem ciekawych imprez kulturalno-rozrywkowych,**
- **z ciekawą ofertą kulturalną dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców.**

Rozdział V.

OKREŚLENIE PRIORYTETÓW I CELÓW STRATEGICZNYCH

Poniżej zostało zamieszczone zestawienie zawierające hierarchiczny układ poszczególnych elementów Programu rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020. Na górze hierarchii umieszczone **priorytety strategiczne**. Są to najważniejsze problemy, zagadnienia posiadające bardzo szeroki zakres. Ich uszczegółowieniem są **cele strategiczne** obejmujące swym zakresem okres realizacji Strategii.

PRIORYTETY			
Rozwój infrastruktury kulturalnej	Upowszechnianie i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	Rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców oraz edukacja kulturalna społeczeństwa	Promocja lokalnych walorów kulturowych
CELE STRATEGICZNE			
Modernizacja oraz przystosowanie istniejącej na terenie gminy Wyśmierzyce infrastruktury do działań kulturalnych	Upowszechnianie lokalnych zwyczajów, tradycji i obrzędów	Zwiększenie dostępności do informacji o kulturze	Wspieranie działań służących upowszechnianiu kultury oraz dorobku lokalnej społeczności
Wyposażenie gminnych świetlic	Upowszechnianie wiedzy historycznej	Wspieranie edukacji kulturalnej osób starszych	
		Wspieranie działań edukacyjno-kulturalnych	

Wśród celów strategicznych wyróżniono poszczególne zadania do realizacji.

1. Rozwój infrastruktury kulturalnej

Cele strategiczne	Zadania
Modernizacja oraz przystosowanie istniejącej na terenie gminy Wyśmierzyce infrastruktury do działań kulturalnych.	Modernizacja oraz zagospodarowanie budynku przy pl. Wolności 11 na Lokalne Centrum Kultury w Wyśmierzycach
	Przystosowanie remiz strażackich do pełnienia funkcji świetlic gminnych w Kostrzynie, Jabłonnej, Kozuchowie, Korzeniu, Paprotnie i Wyśmierzycach
Wyposażenie gminnych świetlic	Zakup wyposażenia oraz sprzętu (meble, sprzęt komputerowy, sportowy, gry itd.) do świetlic przy remizach strażackich
	Zakup wyposażenia do Lokalnego Centrum Kultury

2. Upowszechnianie i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego

Cele szczegółowe	Działania
Upowszechnianie lokalnych zwyczajów, tradycji i obrzędów.	Kultywowanie lokalnych zwyczajów: <ul style="list-style-type: none"> • kusaki, • noc świętojańska, • śmigus dyngus, • topienie Marzanny
	Reaktywowanie kół gospodyń wiejskich w poszczególnych wsiach
	Wspieranie lokalnych zespołów ludowych
	Promowanie zabytkowych wozów oraz sprzętu strażackiego (udział OSP Wyśmierzyce w zawodach i turniejach.)
	Promowanie „ Izby Tradycji” w Kostrzynie

Upowszechnianie wiedzy historycznej	Powołanie zespołu odpowiadającego za zebranie i opracowanie wspomnień, legend, zwyczajów z terenu gminy Wyśmierzyce
	Opracowanie mapy miejsc historycznych oraz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Wyśmierzyce
	Umieszczenie „Kącika wspomnień” w lokalnej gazecie lub na gminnej stronie internetowej.
	Upamiętnienie wydarzeń w miejscowości Brodek poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • organizację uroczystości w miesiącu lipcu • utworzenie ścieżki dydaktycznej • spisanie wspomnień świadków ówczesnych wydarzeń oraz ich wydanie w wersji papierowej
	Upamiętnienie osoby błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca poprzez przeprowadzanie konkursów, turniejów historycznych, spotkań, warsztatów, wystaw itp.
	Upamiętnienie 100 rocznicy powstania: <ul style="list-style-type: none"> • Ochotniczej Straży Pożarnej w Wyśmierzycach • Ochotniczej Straży Pożarnej w Kostrzynie

3. Rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców oraz edukacja kulturalna społeczeństwa.

Cele szczegółowe	Działania
Zwiększenie dostępności do informacji o kulturze	Nawiązanie współpracy z osobami chcącymi zaangażować się w działalność kulturalną - opracowanie programu szkoleń dla gminnych

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

	<p>liderów.</p> <p>Opracowanie rocznego kalendarza imprez kulturalnych dostępnego w stronach internetowych.</p> <p>Opracowanie programów dotyczących działalności Lokalnego Centrum Kultury i świetlic gminnych działających przy remizach strażackich oraz ich udostępnienie na stronie internetowej oraz na tablicach.</p>
<p>Wspieranie edukacji kulturalnej osób starszych</p>	<p>Utworzenie „Uniwersytetu Trzeciego Wieku”</p> <ul style="list-style-type: none"> • warsztaty komputerowe • warsztaty haftu • warsztaty rękodzielnicze • warsztaty bibuł karskie itp.
	<p>Włączenie seniorów posiadających unikalne umiejętności (zdobienie pisanek, robienie palm wielkanocnych itp.) w prowadzenie warsztatów dostępnych dla wszystkich mieszkańców gminy.</p>
<p>Wspieranie działań edukacyjno-kulturalnych</p>	<p>Organizacja wycieczek, wyjazdów, plenerów, zajęć muzycznych i teatralnych, konkursów itp. skierowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych.</p>
	<p>Organizacja form wypoczynku dla dzieci i młodzieży w czasie wakacji i ferii zawierających w swojej formule zadania z zakresu kultury.</p>
	<p>Organizacja imprez artystyczno- kulturalnych o zasięgu regionalnym i lokalnym</p>
	<p>Organizacja plenerowego kina letniego</p>

4. Promocja lokalnych walorów kulturowych

Wspieranie działań służących upowszechnianiu kultury i dorobku lokalnej społeczności	Opracowywanie oraz wydawanie materiałów promujących gminę Wyśmierzyce (książki, kalendarze, foldery)
	Wydawanie gazetki lokalnej
	Nawiązanie współpracy z „Gazetą Białobrzeską” oraz „Echem Dnia”

V. Monitoring

Podstawowym celem monitoringu jest ocena efektywności działań oraz wspomaganie zarządzania. Będzie on prowadzony zarówno w perspektywie bieżącej jak i długofalowej. Monitorowane będą zarówno postępy w realizacji poszczególnych zadań jak i dynamika realizacji celów długofalowych. W celu efektywnego wdrażania założeń strategicznych Programu rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020 konieczne jest wprowadzenie mechanizmu, który pozwoli na bieżąco monitorować postępy w realizacji Programu oraz określi, czy zakładane rezultaty są realizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Proponuje się powołanie Gminnej Rady Kultury, której zadaniem będzie monitorowanie realizacji Programu. Do jej obowiązków będzie należeć:

- ustalenie zespołu wskaźników umożliwiających monitorowanie realizacji Programu
- zbieraniu danych (wskaźników),
- opracowaniu na ich podstawie raportów,
- analizie raportów wraz z opinią o stanie realizacji Programu.

Kalendarz imprez kulturalnych na terenie gminy Wyśmierzyce

Miesiąc	Nazwa imprezy/uroczystości	Organizator
Styczeń	<ul style="list-style-type: none"> • Dzień Seniora 	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
	<ul style="list-style-type: none"> • Gminny Konkurs recytatorski „Babcie, dziadka mieć” 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
	<ul style="list-style-type: none"> • „Jasełka” 	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
	<ul style="list-style-type: none"> • „Kinderbal” dla dzieci z Kostrzyna i okolic 	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie
Luty	<ul style="list-style-type: none"> • Obrzęd „Kusaki” 	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie
	<ul style="list-style-type: none"> • Eliminacje gminne do 2 konkursów: - Mały Konkurs Recytatorski - „Warszawska Syrenka” 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
Marzec/ Kwiecień	<ul style="list-style-type: none"> • Obrzęd „Topienie Marzanny” 	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwszy Dzień Wiosny 	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
	<ul style="list-style-type: none"> • Obrzędowość wielkanocna (warsztaty, konkursy) 	<ul style="list-style-type: none"> • Parafia p.w. św. Stanisława bp. i m. w Kostrzynie • Parafia p.w. św. Teresy z Avila w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
Maj	<ul style="list-style-type: none"> • Noc Muzeów 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie • Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

		<ul style="list-style-type: none"> • Grupa Militarna Pilica
	<ul style="list-style-type: none"> • Dzień Rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie
	<ul style="list-style-type: none"> • Festyn Rodzinny 	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach
Czerwiec	<ul style="list-style-type: none"> • Uroczystości ku czci błogosławionego księdza profesora Franciszka Rosłańca 	<ul style="list-style-type: none"> • Parafia p.w. Świętej Teresy z Avila w Wyśmierzycach • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe
	<ul style="list-style-type: none"> • Gminny Festiwal Smaku 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie • Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach • Publiczne Przedszkole w Wyśmierzycach • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
Lipiec	<ul style="list-style-type: none"> • Kino letnie 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach
	<ul style="list-style-type: none"> • Uroczystości patriotyczne we wsi Brodek 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie • Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach • Publiczne Przedszkole w Wyśmierzycach • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
Sierpień	<ul style="list-style-type: none"> • Dzień Wojska Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie • Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach • Grupa Militarna Pilica

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

Wrzesień/ Październik	<ul style="list-style-type: none"> • Militarna Jesień w Wyśmierzycach 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie • Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach • Grupa Militarna w Wyśmierzycach
	<ul style="list-style-type: none"> • Uroczystości patriotyczne we wsi Paprotno 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Parafia p.w. św. Teresy z Avila w Wyśmierzycach • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie • Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach • Mieszkańcy wsi Paprotno
Listopad	<ul style="list-style-type: none"> • Święto Niepodległości 	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
Grudzień	<ul style="list-style-type: none"> • Gminny konkurs recytatorski „Idą święta” 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie
	<ul style="list-style-type: none"> • Obrzędowość bożonarodzeniowa (konkursy, warsztaty, spotkania) 	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach

***/-/Przewodniczący Rady
Wojciech Sępiol***